

24. Sami Uslu

Emekli Diyanet İşleri başkan yardımcısı

1956-1957 öğretim yılında İstanbul İmam-Hatip Okulu'nun birinci sınıfındaydım. Tayyar Altıkulaç ile aramızda dört sınıf vardı. Onu zayıf, ince ve uzun boyuyla hatırlarım. Okula motosikletiyle gelip gidiyordu.

Diyanet İşleri Başkan Vekili Lütfi Doğan 1971 yılında beni özel kalem müdürlüğüne getirdiği dönemde Tayyar Altıkulaç da başkanlıkta başkan yardımcısı olmuştu (15 Temmuz 1971).

Diyanet'te Altıkulaç dönemi:

Bu görevde kısa zamanda dikkat çekti. Merkez teşkilâtında boş kadrolara bazı tayinler yapıldı. Meslekten olmayan yöneticiler dikkat çekiyordu. Bunların bir kısmı da astsubaylıktan gelme kimselerdi. Abdest almak için paçalarını kıvrarak koridorların öteki ucundaki lavabolara gidenlerin görüntüleri hoş değildi. Altıkulaç bu kadar küçük diyebileceğimiz ayrıntılara kadar ilgilenecek kısa zamanda bir disiplin getirdi. Dosyalama sistemlerini düzene koydu. Müftülük tabelalarımız standart hale getirildi. Başkanlık ilk defa bir devlet dairesi hüviyetini kazandı. Ücretli (S) cetveli olarak bilinen ve önceki yıllarda hademe-i hayrat denilen din görevlileri maaşlı kadrolara geçirildi. Yüksek İslâm Enstitüsü ve İlâhiyat Fakültesi mezunlarının ilk tayinlerinde imtihan usulünü getirdi.

Bu imtihan uygulaması Altıkulaç'a karşı ilk tepkiyi doğurdu. Ancak İmam-Hatip okullarından öğrenci alan Yüksek İslâm enstitüleri ile sadece düz lise mezunlarından öğrenci kabul eden İlâhiyat Fakültesi mezunları meslekte aynı olmadıkları için, İlâhiyat Fakültesi mezunları bu imtihanlarda zorlanıyorlardı. O zaman fitne başını kaldırdı. Tayyar Altıkulaç'ın Diyanet'te bu iki kaynak mezunları arasında ayırım yaptığı şeklinde yorumlanarak aleyhine kullanıldı. Aslında onun amacı, mihrapta ve kürsüde meslekî yeterliliğin sağlanmasıydı.

İlâhiyat Fakültesi'ndeki bazı hocalar da öğrencilerinin yanında yer aldılar. Prof. Dr. Neşet Çağatay, Doç. Dr. Bahriye Üçok, Prof. Dr. İbrahim Ağâh Çubukçu, Prof. Dr. Neda Armaner ve daha sonra bu kervana katılan Prof. Dr. Hüseyin Atay bunlardandı.

Daha ziyade İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü mezunlarından yapılan tayinlerin bir kısmı kimine göre Nurcu idi. Tayyar Altıkulaç'ı yıllar sonra Diyanet İşleri başkanı yapacak olan Dr. Lütfi Doğan dahi ilk zamanlar böyle düşünüyordu. Aynı okul mezunu olduğum için benim de Nurcu olduğumu Kocatepe Camii müezzini Süleyman Arabulan'a söyleyebilmişti. Oysaki o dönem Diyanet merkezinde görev alanlardan hiçbirinin böyle bir cemaat ve klikle ilişkisi yoktu.

Din İşleri Yüksek Kurulu üyesi Ahmet Hamdi Kasaboğlu, Osman Keskioglu ve Dr. Lütfi Doğan bizlerin çalışmalarını kuşkuyla karşılamaktaydılar. Tayyar Altıkulaç bu dedi-kodulara hiç önem vermedi. İmtihanlara devam etti. Teşkilâta meslekî bilgiler açısından başarılı müftüler yer almaya başladı. Başta Süleyman Hilmi Tunahan'ın talebeleri olmak üzere ilkokul mezunu bazı müftü ve vâizlerin de aleyhte propagandaları eksik değildi. Bu arada Altıkulaç'ın bizzat hazırladığı ve önemseydiği Haseki Eğitim Merkezi hizmete sokularak müftülük ve vâizlik görevlerine seviye kazandırılması sağlandı.

Dr. Lütfi Doğan başkan olduktan sonra Tayyar Altıkulaç ve ekibi üzerindeki kuşkular bir türlü kalkmıyordu. TRT ile münasebetler de iyi gitmiyordu. Faruk Ermemiş ve Asaf Demirbaş TRT kurumunda önemli bir konuma gelmişlerdi. Tayyar Altıkulaç TRT'deki programların

Diyanet’le iş birliği içinde yürütülmesini istiyordu. Fakat bu iki isim, yukarıda adlarını zikrettiğim İlâhiyat hocalarıyla bileşik kaplar gibiydiler ve Altıkulaç Hoca’nın önündeki engellerdi. TRT’nin bu iki yetkilisi Diyanet’ten gelen konuşmacıların metinlerini sansüre tâbi tutuyorlardı. Tayyar Altıkulaç bu müdahaleleri normal karşılamıyor, yetkililerle her vesile ile bu problemi görüşüyordu. Fakat bu mücadelesinde başarılı olduğu söylenemez.

Siyasî ortam değişiyor:

Bu süreçte ülkenin siyasî atmosferi de âniden değişti. Prof. Dr. Necmettin Erbakan ve ekibi Türkiye Büyük Millet Meclisi’ne girdi. Bu tarihten sonra Diyanet’te zor bir dönem başladı. Dr. Lütfi Doğan Diyanet İşleri başkanlığı görevinden alındı. Yerine Doç. Dr. Süleyman Ateş getirildi.

Tayyar Altıkulaç din görevlisinin kesinlikle siyaset üstü kalmasından yanaydı ve her vesile ile teşkilâta bu düşüncesini telkin ediyordu. Ama onun bu görüşü dinî duyguları siyaset meydanlarına taşıyanların hiç işine gelmiyordu.

O günlerde bir gece Erbakan ile bir görüşme yapmıştık. Sabaha kadar süren tartışma sonunda Erbakan bize şöyle demişti: “Çocuklar, siz soğan ve patates soymaya devam edin. Bir savaşta ordunun arkasında bu işleri yapanlar da ecir alırlar. Ancak biz ön cephede savaşı tercih ettik. Bizim ecrimiz ile sizin ecriniz öbür hayatta ayrı olacaktır” demişti.

Altıkulaç Diyanet’te başkan:

Süleyman Ateş’ten sonra yerine Altıkulaç getirildi. O günlerde Devlet Bakanı Dr. Lütfi Doğan beni özel kalem müdürü olarak tensip buyurmuşlardı. Altıkulaç’ın başkanlık kararnameğini bizzat takip ederek kısa sürede sonuçlandırmıştım. Ama Dr. Doğan’ın Altıkulaç hakkında hâlâ güveni tam değildi.

Altıkulaç başkan olarak çalışmalarına hızlı başladı. Avrupa ülkelerindeki vatandaşlarımızın dinî ihtiyaçlarına ağırlık verdi. Bu ülkelerde DİTİB’ler ve vakıflar kurdu. Dünya İslâm Birliği’nden (Râbıta) kadrolar temin edilerek Avrupa ülkelerine görevliler gönderildi. Belçika yerel yönetiminden alınan destekle öğretmen din görevlisi uygulaması başlatıldı. Kısa zaman sonra bu tür uygulamalara ihtiyaç kalmadı ve Altıkulaç zamanında başlayan çalışmalar semeresini verdi, sayısı binleri geçen yurt dışı kadrolarımız ihdas edildi.

Yukarıda sözünü ettiğim siyasî atmosferin de etkisiyle ramazan ayının başlangıcı ve bayram ilânları konusunda kargaşa yaşıyordu. Bu ihtilâfin üzerine gidilerek uluslar arası nitelikte Rü’yet-i Hilâl Konferansı düzenlendi.

Bu arada Türkiye Diyanet Vakfı çalışmalarına da ivme kazandırıldı. Vakfın *İslâm Ansiklopedisi* projesi hayata geçirildi. Yıllardır düzensiz bir şekilde yürütülen hac seferleri Diyanet’in sorumluluğuna alındı.

Tayyar Altıkulaç’ın başkanlık döneminde üzücü bir olay da yaşandı. Urfa Milletvekili Celal Paydaş bir hemşehrisinin Urfa’ya tayinini yapmadı diye Tayyar Altıkulaç’a makamında silâh çekti. Bu olay da gösteriyordu ki Altıkulaç ölümü pahasına prensiplerinden vazgeçmiyordu. Silâhlı tehdide rağmen o tayin gerçekleşmedi.

Bazı anektotlar:

1. 1982 yılında Cidde Büyükelçiliği’ne din hizmetleri müşaviri olarak atanmıştım. Fakat 1978 yılından itibaren Mekke hac ekibi sorumlusu idim. Sanıyorum 1980 yılında Türkiye’den

gelen görevlilerin yerleştirilmesi sırasında başkan için de hazırlık yapmış, Suudlu bir dostumun evinden müzeyyen karyolasını söktürerek sağlık personelinin kaldığı binada kendisine müstakil bir oda hazırlatmışım. Altıkulaç geldiğinde nerede kalacağını sordu. Odayı gösterdiğimde, “Sami Bey bu ne hal böyle? Hacılarımız yerlerde yatarken ben nasıl bu karyolada yatabilirim? Çabuk, kimse görmeden bu karyolayı buradan yok edin. Bana bir sünger yatak yeter” dedi. Tamamen boşalttığımız odayı bazı hacılara tahsis ettik. Kendisi de bu odanın bitişiğinde görevlilerle toplantı yaptığı salonda duvar diplerine serili sünger yataklar üzerinde yatmayı tercih etti.

2. İl müftülerimiz için yine Mekke’de bir toplantı düzenlemiştik. Bütün kabile başkanlarına birer meşrubat vermeyi düşündüm ve bakkaldan 275.- riyale birkaç koli meşrubat aldurdum. Başkan gelip odamdaki kolileri görünce, “Sami Bey bunlar nedir?” diye sordu. Ne olduğunu ve niçin satın aldığımızı söyledim. Canı sıkıldı, “Kimin parasıyla kime ikramda bulunuyoruz? Buna yetkimiz var mı?” diye sordu. “Hem sonra pazarlık ettiniz mi?” deyince şaşırđım. “Hocam şaka mı yapıyorsunuz?” diyebildim. Şaka yapmadığını söyledi. Bu meşrubatı ikram edip edemeyeceğimizi biraz istişare ettikten sonra birlikte aynı bakkala gittik. Gerçekten bakkalla pazarlık yaptı ve geri iade edilen 35.- riyali vakfın hesabına koydurttu. Burada kanaatimce onun tepkisi, zihnindeki iki soruya dayanıyordu. Bunlardan biri, vakıf parasından böyle bir ikram için benim yetkim var mıydı? İkincisi ise ben bu koliyi kendim değil, bir görevliye aldırılmışım. Vakfın parası acaba dikkatsizce harcanmış olabilir miydi?

Altıkulaç gerçekten çok titiz bir mizaca sahipti. Gereksiz olarak yanan bir ampule karışır, damlayan bir musluğa müdahale ederdi. Zaten fazla aracımız yoktu ama olan birkaç araç onun izni olmadan bir yere gönderilemezdi.

Kendi özel hayatında da bu alışkanlığı devam etmiş ki Mescitler Konseyi için Mekke’ye geldiği sırada benim odamda otururken yardımcılarında Lütfi Şentürk’le telefon görüşmesine şahit olmuşum. Kendi özel arabasını henüz yetişme çağında olan oğluna kullanma izni vermediğinden olacak, çocuk bir gün babasının arabasını park ettiği yerdeki merdivenlerden iterek aşağı indirdiğini öğrendiğinde bir hayli telâşlanmıştı.

Farklı yönleri de vardı. 1980 yılında Ankara’da iki oğlumu da aynı gün bademcik ameliyatı yaptırmışım. Bağlı olduğum başkan yardımcısından izin de almışım. Günün tamamı hastanede geçmiş, mesai çoktan bitmişti. Masamda o gün imza edemediğim evrakı imza etmek için odama gitmişim. Telefonum çaldı. Başkan Altıkulaç sert bir şekilde, “Sami Bey nerelerdesin?” diye sordu. İlgili muavinden izin alarak çocuklarımı ameliyat ettirdiğimi ve şu anda odamda çalıştığımı söyleyince, “Ne ameliyatınız biter, ne hastalığınız biter” demez mi? Ben ise bir geçmiş olsun demesini bekliyordum. Bir miktar gücenmişim.

Hac günlerinde iklim değişikliğinin de etkisiyle görevlilerden hastalananların sayısı artardı. Bazan hacda görevlilere hitap ederken espriyle karışık, “Hac günlerinde hastalanmayı yasaklıyorum” dediği olurdu.

Altıkulaç’ın, Diyanet İşleri Başkanlığı’na unutulmayacak kazanımlar sağladığında şüphe yoktur. Bu dönemin iyi anlaşılması için birden çok doktora çalışması yapılması gerektiğine inanıyorum. Bazı dinî gruplarla kıyasıya diyebileceğim mücadelelerin onu yıprattığını ve siyasî hayatında da bunun olumsuz etkilerini yaşadığını göz önünde bulundurduğumda, bu mücadelelere girmeseydi daha mı iyi olurdu diye düşünüyorum.

Tayyar Altıkulaç, hatıratını yazdığı şu günlerde de ömrünün en verimli hizmetlerine imza atmaya devam etmektedir. Yüce kitabımız Kur'ân-ı Kerim'in 1400 yıl önce yazılmış ilk nüshaları üzerindeki çalışmalarını bilim dünyasına sunmayı başarmış olması, kanaatimce sıradan bir iş değildir. Şu günlerde Türkiye Diyanet Vakfı Mütevelli Heyeti'ne girmesi de bir başka sıra dışı olaydır. Anlaşıyor ki yüksek makamlarda bulunmuş ve yaşı da belli bir seviyeye gelmiş olmasına rağmen bu heyette görev kabul etmesinde onun önemli bir hedefi olmalıdır. Fısıltı gazetelerinin yazdığına göre bu hedef, vakfın yıllardır başaramadığı üniversite projesini bizzat ele almakmış! Bu doğru ise -Allahın izniyle- planladığı bu işte de sonuç mukadderdir ve bu üniversite kurulacaktır.